

:: Cena profesora Jozefa Lacka 2010 20. jubilejný ročník súťaže

Eva Oravcová

Professor Lacko's prize was established in 1990 by Slovak Association of Architects and Fund of Fine Arts in Slovakia. Professor Lacko's prize is the highest evaluation of graduating students. The prize is awarded each year for significant achievement to a best student architecture diploma project of architectural universities all over the Slovakia. The prize takes name from the architect and notable professor Jozef Lacko, who consistently participated on the creating architectural study in STU. Nowadays we celebrate 20th anniversary of this award. During these twenty years students of Faculty of architecture STU obtain Lacko's prize 14-times.

Cena profesora Jozefa Lacka je najvyšším ocenením v študentskej súťaži, ktorá sa každoročne udeľuje autorovi najlepšej diplomovej práce – absolventovi ktorejkoľvek zo škôl s architektonickým zameraním na Slovensku. Prof. Jozef Lacko, ktorého meno súťaž nesie, bol architekt a pedagóg pôsobiaci na bratislavskej SVŠT (dnešnej STU) v rokoch 1941-1970 a od r. 1957 na Fakulte architektúry ako vedúci Katedry architektonickej tvorby.

Rok 1989 bol prelomovým nielen pre celú spoločnosť, ale bol podnetom pre prirodzené následné zmeny aj v nazeraní a prístupoch k architektonickej tvorbe a z toho vyplývajúcich zmien na pôde architektonického školstva ako aj v spolkovom architektonickom živote. Jednou z reakcií na dlhodobý deficit v spolupráci a spolupodieľaní sa na hodnotení a istým spôsobom aj určovaní kvality a požadovanej úrovne architektonickej tvorby a kvality absolventov architektúry, z pohľadu architektonickej obce a praxe, bolo zriadenie prestížneho ocenenia za najlepšiu diplomovú prácu.

Tradiáciu udeľovania tejto ceny sa v r.1990 rozhodol založiť Spolok architektov Slovenska (SAS) v spolupráci s Fondom výtvarných umení (FVU) ako cenu, ktorá má byť "... trvalou poctou pamiatke významného predstaviteľa modernej slovenskej architektúry, ktorý sa počas svojej tvorivej činnosti významnou mierou zaslúžil o odbornú profiláciu Fakulty architektúry, ako aj profilu absolventa architektúry." /cit. zo štatútu/. Profesor Lacko, tvorivý architekt, neúnavný pedagóg, jedinečná osobnosť a nezabudnuteľný človek, zanechal v spomienkach svojich žiakov nezmazateľné stopy, vychoval množstvo skvelých architektov, ktorí sa dodnes hlásia k jeho odkazu. „Preferoval citlivosť a vnímavosť pri výbere a spôsobe osadzovania architektonického novotvaru do existujúceho prostredia. Rovnakú empatiu a vnímavosť mal k tvorbe svojich žiakov a spoluautorov, rozvíjal ich talent a neuplatňoval autoritatívne iba svoje názory. Snažil sa vždy nájsť optimálne, harmonizujúce, symbolické a bezkonfliktné riešenie..." /cit. B. Somora/. "... je z tých, ktorí dokázali svoju originálnu víziu a vlastnú predstavu presadiť a presvedčiť o jej správnosti.....úprimne veril v lepšie časy pre život i tvorbu. Len z tejto viery mohlo vyjsť toľko úsilia, entuziazmu a „činenia ľudského dobra“, s ktorou profesora Lacka architektonická obec dodnes spája. /cit. J. Bencová/

V októbri tohto roku sa úspešne uzavrel už 20. ročník súťaže o Cenu prof. J. Lacka. Je samozrejme, že za toľké roky prešla Cena viacerými zmenami, nezmenila sa však podstata. Hlavná cena – Cena prof. Jozefa Lacka sa každoročne udeľuje autorovi najlepšej diplomovej práce – absolventovi ktorejkoľvek zo škôl s architektonickým zameraním na Slovensku za najkvalitnejšie naplnenie požadovaných kritérií súťaže.

Porota hodnotí úroveň konceptu, prínosu, filozofie návrhu, úroveň kvality a znalosť architektonických a technických princípov, úroveň kvality prezentácie návrhu, grafického a výtvarného spracovania. Cena, ktorú udeľuje, „... má motivovať a podnecovať zdravé súperenie v architektonicko-urbanistickej tvorbe a takto prispievať k zvyšovaniu kvality diplomových prác a zároveň „de facto“ určuje smerovanie a odbornú úroveň absolventa architektúry.“ /cit. zo štatútu/.

Za uplynulých 20 rokov bolo do tejto súťaže štyrmi školami architektúry (FA STU, KA VŠVU, KA SvF STU, FU TU KE) nominovaných 392 absolventských projektov, ktoré museli úspešne prejsť prvým, školským kolom. Diplomové práce, ktoré takto postúpia do národného kola a sú predmetom súťaže, musia teda spĺňať mimoriadne kvalitatívne kritériá a byť reprezentatívnou vzorkou školy. Vzhľadom k tomu, že predkladané projekty v sebe nesporne nesú aj špecifickú „pečať“ tej-ktorej školy a sú vždy veľmi rôznorodé, ako z hľadiska obsahu, formy tak aj hĺbky spracovania, so širokým tematickým záberom – od návrhov interiérov a dizajnu detailu, cez projekty objektov, polyfunkčných komplexov až po urbanistické súbory a krajinné celky – udeľuje porota na základe štatútu, okrem hlavnej Ceny aj Odmeny, ktoré vo svojom názve nesú porotou najviac hodnotené pozitíva.

Od r. 1990 bolo udelených 24 Cien a 75 Odmien.

Z tohto počtu získali absolventi Fakulty architektúry STU 14 Cien a 45 Odmien, čo je isto potvrdením vysokej kvality absolventov školy, ich odborného rastu, profilovania a formovania sa ako aj odborného vedenia a pedagogického nasadenia učiteľov počas celého štúdia.

Počas uplynulých 20. rokov sa v porote vystriedalo mnoho známych osobností architektúry. V istom období to boli architekti z vedenia SAS, neskôr architekti – zástupcovia jednotlivých regiónov, vysokoškolskí pedagógovia – zástupcovia škôl. V súčasnosti je zriaďovateľmi Ceny menovaná každoročne trojčlenná porota v novom zložení – jej členmi sú architekti ocenení alebo nominovaní v niektorej z prestížnych spolkových Cien.

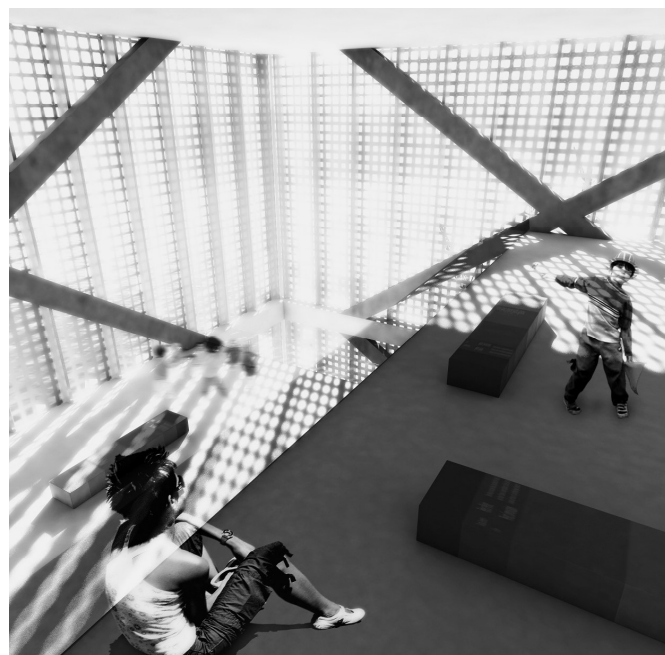
Hlavná cena a dve Odmeny pre Fakultu architektúry STU

V tomto, aktuálnom 20. ročníku pracovala porota v zložení: Mgr. arch. Miloš Juráni, /predseda poroty/, Ing. arch. Ľubomír Peráček, Ing. arch. Akad. arch. Tomáš Bujna.

V zmysle „Štatútu Ceny profesora Jozefa Lacka“ porota ocenila za akad. rok 2009/10 šesť absolventských prác a udelila hlavnú Cenu a päť Odmien.

CENU PROF. JOZEFA LACKA 2009/10, ktorá sa udeľuje práci za najkvalitnejšie komplexné naplnenie požadovaných kritérií súťaže udelila absolventovi FA STU.

Andrej OLAH je autorom víťaznej diplomovej práce (Performance center, ved. dipl. práce doc. M. Žitňanský), ktorá rieši návrh na oživenie v súčasnosti industriálneho priestoru Zimného prístavu v Bratislave, v tesnej väzbe na rozširujúce sa centrum mesta v logickej nadväznosti na postupne sa urbanizujúcu dunajskú promenádu. V práci diplomanta je polostrov riešený ako nový verejný mestský park s objektom Performance centra na jeho východnom cípe. Dom pre kultúru je navrhnutý ako priestorové vyvrcholenie novej štruktúry, vytvára dominantu a moderný orientačný bod. Performance centrum je diplomantom definované ako polyfunkčný objekt s priestormi rôznych veľkostí a porcií slúžiace pre divadelné, hudobné, tanečné a galerijné projekty

CENA PROFESORA LACKA 2009-2010
autor: *Andrej Oláh, FA STU*
téma: *Performance center, Zimný prístav Bratislava*

„alternatívnych zoskupení a mladých umelcov“.

Hmotovo-priestorové riešenie ukladá jednotlivé funkcie vertikálne zoradené s miernym rozposunutím členenia hmôt nad sebou. Jednotlivé objemy sú prepojené vertikálnymi komunikačnými jadrami a verejne prístupnými priestormi vstupnej haly, kaviarní a vyhladkových terás.

Porota sa jednomyselne vyjadrila, že práca najviac vystihuje princípy tvorby nositeľa tejto Ceny, prof. J. Lacka.

Odmenu PRO HUMA 2009/10 udeľovanú za najlepšiu úroveň riešenia humanizácie prostredia získal Gellért OSTROZÁNSKY z FA STU (Edukačné centrum, Nairobi, Keňa, ved. dipl. práce: doc. P. Puškár) za projekt na podporu a rozvoj mládeže v nairobských slamoch. Organizácia Sidarec vypísala na danú lokalitu, ktorej je vlastníkom medzinárodnú architektonickú súťaž. Navrhované edukačné centrum riešené autorom bude využívané k výuke používania výpočtovej techniky, aplikácii týchto poznatkov pre webový a grafický design. Bude obsahovať nahrávaciu techniku pre miestny rozhlas, poskytne mladým miesto na oddych, hry a skupinové či individuálne štúdium, šport (futbalové ihrisko), príp. kultúru (amfiteáter). Porota ocenila komplexnosť hľadania, pochopenie súvislostí a historického vývoja v danej krajine... tvorivý a citlivý prístup autora k danej problematike skúmaním spôsobu života, symbolov, znakov a ich následné transformovanie do konečnej urbanistickej a architektonickej štruktúry návrhu.

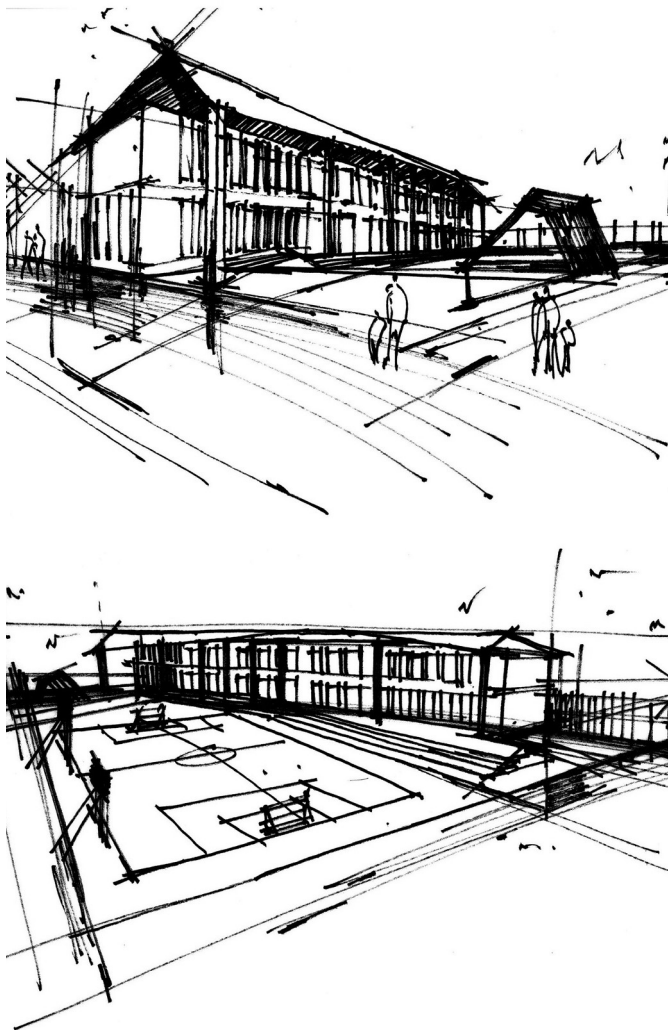
Odmenu PRO FUTURO 2009/10, ktorá sa udeľuje za najpozoruhodnejšie vizionárske kvality riešenia, získal absolvent KA VŠVU Ladislav BARTKO. Práca diplomanta (Urbánny stres ako nová komplexnosť – Bratislava a rozmazané štruktúry/formy, ved. dipl. práce: doc. I. Vaško), je experimentom, testom tézy „urbánneho stresu“, ktorý „nie je produktom vonkajšieho tlaku, ale „architektonickým pamfletom“ /kritickou reakciou/. Interaktívnym prostredím, ktoré vizualizuje inputy,

Z odovzdávania Ceny prof. J. Lacka.
Zľava: Ing. arch. E. Oravcová – tajomníčka poroty,
M. Sládek, M. Poláková, A. Oláh, L. Bartko, V. Gašparová,
Prof. Ing. arch. akad. arch. J. Bahna, G. Ostrozánsky

zásahy v meste, komplexne mení koordináty celku. Mriežka Bratislavy vymazáva svoje staré územia a definuje im nový metropolitný nádych. Pribúdajú veže, symbol dnešnej doby /prosperita, status, prestíž“.

Práca reflektuje urbánne prostredie Bratislavy. Zameriava sa na vzťah mestského centra a jeho zázemia. Poukazuje na súčasný marketing, developing centrálnych /okrajových/ oblastí mesta bez prirodzeného kontextu s jeho vývojom. Koncept, ktorý v ďalších krokoch využíva autogeneratívne postupy, je testovaný na aktuálnej architektonickej téme Bratislavy – zóne Čulenová. Porota vyjadrila názor, že prínosom

takéhoto hľadania môže byť odhalenie nových tvorivých procesov, detailov a štandardov.

Odmenu PRO TEORIA 2009/10 udeľovanú za najkvalitnejšie rozpracovanie teoretického princípu a analýzy riešenia architektonického návrhu priznala porota Valérii GAŠPAROVEJ, absolventke KA VŠVU (ved. dipl. práce: doc. I. Vaško).

Svojou diplomovou prácou (Lokalizované experimenty) ponúka autorka nový pohľad na metódu tvorby a navrhovania. Východiskom pre projekt je urbanistická teória sietí. Na základe analýz existujúcich uzlov a ich spojnic je generovaním nových priestorových spojení vytvorený návrh reorganizácie priestoru, ktorý je aplikovaný na vybrané územie (Devínska Nová Ves). Už samotný názov prezrádza, že projekt je koncipovaný s cieľom vytvárať modelové situácie možných riešení namiesto jedného definitívneho návrhu. Porota kladne hodnotila najmä záujem o teoretický základ pri projektovaní, snahu o zachytenie aktuálnych trendov v architektúre a o preniknutie do nich... zaujímavú analýzu vzťahov formy a priestorovej hierarchie.

Odmena PRO URBIUM 2009/10, ktorá sa udeľuje za novátorské netradičné riešenie, ktoré je príspevkom pre skvalitnenie mestského prostredia bola priznaná absolventke FA STU Márii POLÁKOVEJ. Svojou diplomovou prácou (Sphinx zone, Brownfields – sivé zóny Bratislavy, ved. dipl. práce: Mgr. Art. M. Uhrík) ponúka nový svieži pohľad na riešenie bývalej industriálnej zóny v Bratislave-Petržalka, tzv. sivej zóny, ktorá je v súčasnosti nefunkčná, neobývaná. Cieľom bolo vniesť do tejto zóny život. Netradičné riešenie nového konceptu bolo inšpirované svetovými metropolami ako Miláno, Paríž, Praha ...kde začali umelci "okupovať" nevyužívané výrobné haly a z bývalých industriálnych zón sa stali umelecké zóny. "...pričom ako hlavnú oživujúcu funkciu som navrhla tzv. Shinx zónu – recyklačnú zónu, ktorú si predstavujem ako výrobo-kreatívnu prevádzku využívajúcu odpad ako vstup do výroby, kde výrobcami sú umelci, obyvatelia tejto zóny. Naštartovanie a zabezpečenie fungovania takejto prevádzky považujem za spúšťači mechanismus k znovunavrátaniu hodnoty tejto zóny".

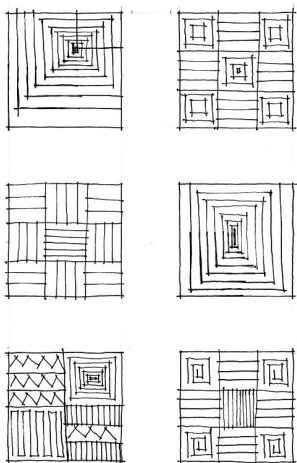
mesto sa schne

gombiky kabáta
fasádu mesta
zhustia pohľady ošúchaných okien
každý má svoj osud
odvažný na ulici v dusných obdobiach
osamelý vo vnútorných dvoroch
hľadajú spoločnosť

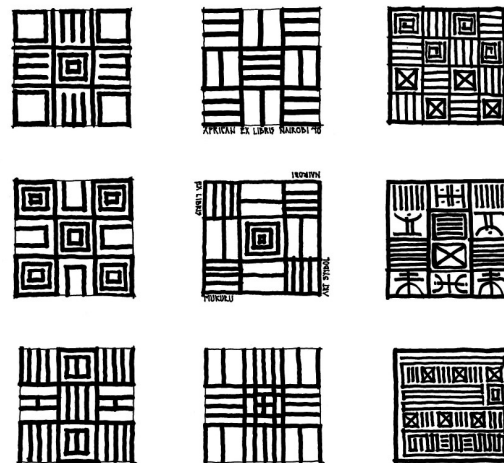
každý je pozorovateľ
každý sa stal naraz pozorovaný
farba zo stien
padá do kôpký minút
omietka je mokrá
len na kmene horizonta
tam v diaľke schnú šaty
ako čerstvo prané domy
na vlákne života

je prečo
sadza a dym sa lepí
na plúce vysokých strechách
len víctor nesie zopár flakov
dažďa a vzduchu

niekedy sa cítim
akoby som bol mestom aj ja
na moje plúce sa lepí dym striech
na krku nosím vlákno života
na ňom šaty schnú
slučku zúžia

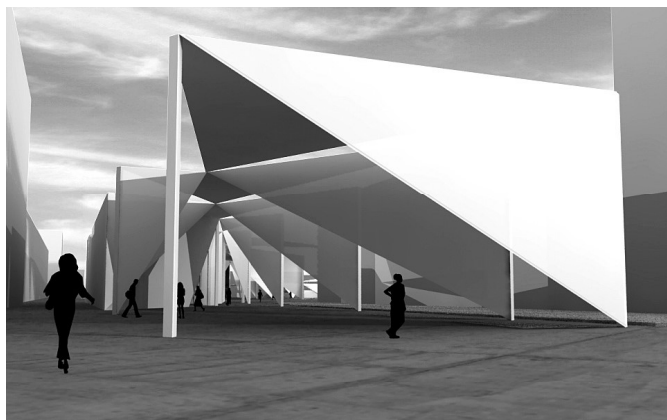
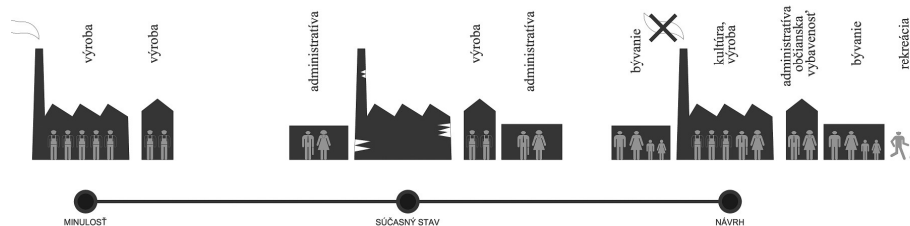
2. dejstvo - vývoj
2. movement - formation

3. dejstvo - ex libris
3. movement - ex libris

1. dejstvo - africké symboly
1. movement - african symbols

Odmena PRO HUMA 2009-2010
autor: Gellért Ostrozánsky, FA STU
téma: Edukačné centrum, Nairobi, Keňa

Odmena PRO URBILIUM 2009-2010
autor: Mária Poláková, FA STU
téma: Sphinx zone, Brownfields – sivé zóny Bratislavy

Odmenu PRO MANAGER 2009/10 udelila porota za netradičný prístup k riešeniu problematiky, ktoré vyústilo do realizácie, vyžadujúcej si preukázanie kvalitných manažérskych schopností absolventovi KA VŠVU Michalovi SLÁDEKOVI. Predmetom diplomovej práce (Sociálne bývanie pre marginalizované skupiny, Krásna, Vyšný dvor, ved. dipl. práce: Ing. arch. B. Brádnanský), je predovšetkým hľadanie odpovedí na zložitú otázku výstavby sociálnych bytov pre rómsku menšinu na Slovensku. Autor rieši komplex budov na mieste súčasného rómskeho osídlenia, ktoré transformuje na polyfunkčné komunitné miesto. Etapovitou prestavbou navrhuje zrealizovať priestory s verejnými funkciami, nebytovými priestormi na prenájom, vežu s technickým zabezpečením, eko-práčovňu, výstavbu nájomných domov určených na ponuku pre realitný trh na prenájom, iné na predaj. Cieľom je vytvoriť komunitu, ktorá by podporovala sebestačnosť a lokálnu produkciu. Navrhovaný koncept vychádza z predstavy ideálneho riešenia so záujmom všetkých zúčastnených strán na skutočnom zlepšení života v obci. "Svojím projektom som chcel prispieť do diskusie o potrebnosti takéto prostredie vytvárať."

Pri slávnostnej príležitosti 20. výročia založenia súťaže o Cenu prof. Jozefa Lacka mi dovoľte poďakovať sa v mene akademickej obce – jej študentov bývalých, terajších ale i tých budúcich. Vďaka za skvelú myšlienku, ktorá dnes už skutočne mnohonásobne potvrdila svoje opodstatnenie. Za iniciatívu, ktorej výsledkom bolo zriadenie spolčkovej ceny – Ceny profesora Jozefa Lacka, ktorá je métou, cieľom mnohých snažení a určite neoceniteľným štartovacím stupienkom k plnohodnotnej realizácii sa mnohých skvelých absolventov v architektonickej praxi nielen u nás ale aj v zahraničí a ktorá vytvorila dlho chýbajúci pomyselný spojovací most medzi praxou a akademickou pôdou.

...a myšlienky na záver:

Jozef Lacko je možno hlavným predstaviteľom pedagogickej tradície dnešnej Fakulty architektúry. Predstavuje nielen pre pamätníkov etalón školy, staré zlaté časy. Tradícia „par excellence“. Akademické prostredie

spolu so Spolkom si túto skutočnosť uctilo zriadením ceny za najlepšiu diplomovú prácu. Dôstojne sa tu spája stopa, ktorú zanechal v školstve s tou v architektúre. /cit. R. Špaček/

V r. 1991 – rok založenia Lackovej ceny – predseda poroty Ing. arch. Virgil Droppa pri slávnostnej príležitosti vyhlasovania výsledkov 1. ročníka súťaže pridal v závere aj niekoľko rád mladým do architektonickej praxe a svoje vystúpenie zakončil slovami : „Som rád, že aspoň touto cestou sa nám čiastočne podarí splatiť dlh voči profesorovi Lackovi“.

*autorka je odbornou asistentkou na ÚA OOB FA STU v Bratislave
a tajomníčkou Ceny profesora Lacka,
november 2010*